

wid pass 1½ al:^r öfwer Jorden, hwars Bookstäfwer illa synas.» På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes bläckanteckningen »Mosunda Holms sochn» (B 627: »Mosunda»; L 759: »Mosunda»).

Höjd omkring 1,70 m.; bredd omkring 0,60 m.

Inskrift (enligt B 627):

kupriuin · lat · rita · stin · at inkimuntr faður · sin

5 10 15 20 25 30 35

Guðbiörn let retta stæin at Ingimund, faður sinn.

»Gudbjörn lät resa stenen efter Ingemund, sin fader.»

Till läsningen: Bureus (F a 6): **kupriuin lit rita · stin . . . r suin br . . .** — Axehiellm (F a 6): **kupbiurn · lit · rita · stæin ·** (F a 5: **kupbiurn · lit · rita stæin iftir · suin br . . .**). — Rhezelius: **kupbiurn · lit · rita stæin . . .**

Bureus lämnar i F a 5 en tolkning av inskriften, som uppenbarligen redan på 1600-talet har varit svårläst: »GudBiurnus fecit scribi saxum in m. Svini fratris sui». I *UFT* (1871) tolkar C. Sæve U 826 på följande sätt: »Gudri . . . lät rita sten efter Ingemund, sin fader.» Anledningen till tolkningarnas olikhet är, att Bureus utgår från sin läsning i F a 6, medan Sæve lägger B 627 till grund för sin översättning.

Runföljden 1—8 **kupriuin** är med all sannolikhet felläst för **kupbiurn**. Om namnet *Guðbiörn* se U 576 och Sö 177.

Senare delen av inskriften (20—38) har varit skadad och svårläst, vilket redan framgår av läsningarnas avvikelser. Någon säker tolkning av detta parti kan därför numera ej givas. Om namnet *Ingimundr* (**inkimuntr**, ack.!) se U 72. Tanklösheten att låta namnet ha nominativform (**at inkimuntr**) är icke enastående; se t. ex. U 791.

827. Valby, Holms sn. Nu i allén till Sjö.

Pl. 127.

Litteratur: L 760, D 1:123. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 4, bl. 87; R. Dybeck, *Reseberättelse* för år 1858, 1860, 1862 och 1865 (ATA); G. Stephens, *ONRM* 2, s. 819; *UFT* h. 1 (1871), s. 41; E. Hellman och A. Karlén, *Fornminnesinventering i Holms socken* år 1927 (ATA); E. Banér, *Brev till Riksantikvarien* den 14/5 1927 och den 7/5 1930 (ATA); G. Hallström, *Rapport till Riksantikvarien* den 28/5 1928, *Skrivelse till E. Banér* den 18/5 1930 (ATA).

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta*); Dybeck, teckning (D 1:123 och Stephens a. a.).

Runstenen står i den s. k. Dalkarlsbacken, 550 m. SV om Sjö, 35 m. NV om allén Holms k:a—Sjö, 100 m. Ö om avtagsvägen till Ölsta. — I *Ransakningarna* 1667—84 lämnas följande uppgifter: »Uthi Walby Huus Tompten, finnes een Griffit, widh pass 4 eller 5 al:^r Långh, hwar wid är een Steen på hwar ände, een medh Skriffit Uthhuggen, och een uthan skriffit, men dess betydelse weet ingen.» — På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes bläckanteckningen »Walby Holm Sochn» (L 760: »Walby»). — I reseberättelsen för år 1858 skriver Dybeck: »Runstenen å Valby backe i Holms socken . . . utgör förstenen till en i båda ändar spetsig skeppssättning, 22½ alnar lång och 6 alnar bredast. Stensättningen ligger helt nära kanten af en åker, och är således i fara för förstöring, hvilken drabbat en stor mängd grafhögar och stensättningar, som förr funnits å höjden.» Av berättelsen för år 1860 framgår, att fornminnet med runstenen delvis har förstörts. Dybeck skriver: »Runstenen vid Vallby (byn, under sednare åren ödelagd, finnes

icke upptagen å topogr. Korpsens karta) Liljegr. 760, stod förr såsom för-sten till en vacker skeppssättning af 20 alnars längd, hvilken skeppssättning nu tillike med sin höge aktersten är förstörd. Runstenen står mycket lutande invid kanten af en åker. Fornlemningarna å höjden derinvid — två bautastenar och någre högar — sökas förgäfvess.» I reseberättelsen för år 1862 kommer Dybeck åter in på U 827, »den af gammalt kände runstenen, hvilken står vid vestra ändan af en 30 fot lång skeppssättning på Walby backe i Holms socken. Skeppet är i fara att snart alldeles förstöras, och runstenen ligger å marken.» Slutligen nämner Dybeck stenen i sin berättelse för år 1865: »Plogen har på sednare tider utjemnat hundradetals grafkullar, i synnerhet på alla de byars egor, som ligga under Sjö herregård. Jag har i någon föregående Berättelse omnämnt en Runsten, som ligger på Wallby egor i närheten af Sjö. Denna Runsten är i ena ändan af en skeppssättning och högeligen förtjent af att resas.» I *Sveriges runurkunder* skriver han: »Valby by — lagd under Sjö — finns icke mer. Stället der sten är kallas dock ännu Valby backe. Han ligger vid ena ändan af en skeppssättning, 15 steg lång och 4 steg bred midtöfver.» Trots Dybecks påpekanden gjordes ingenting åt stenen. År 1927 skriver Eskil Banér på Sjö till Riksantikvarien, att U 827 »hittats i d. s. k. Dalkarlsbacken, omkr. 500 meter från Sjö slott och omkr. 30 m. från landsvägen, som därifrån leder till Holms kyrka. Stenen, låg med baksidan uppåt, har nyligen blifvit uppställd och befinnes vara rikt försedd med runor . . . Fyndplatsen är omgifven af träd och buskar, hvilka tyvärr skymma densamma för all insyn från den öfver Dalkarlsbacken löpande landsvägen. Jag får därför äran hemställa, att den nu provisoriskt uppställda stenen må få flyttas omkr. 30 meter längre fram i samma backe, så att den blir fullt synlig för de vägfärande». Med anledning av dessa upplysningar besiktigades platsen följande år. G. Hallström rapporterar till Riksantikvarien (den ²⁸/₅ 1928): »Runstenen i fråga har nyligen och tillfälligt blifvit upprest, där den anträffades kullfallen, nämligen i den s. k. Dalkarlsbacken, en långsmal åkerholme av omkring 100 m längd i de stora gårderna SV om Sjö slott. Den spikraka vägen från Holms kyrka till slottet skär vinkelrätt av denna åkerholmes sydöstra del på ett avstånd från slottet av en halv kilometer. 'Holmen' liksom gårderna ha stigning åt NV och högsta höjden av den lilla bergåsen ligger nordväst om och omkring 3 m högre än vägbanans högsta punkt, där vägen skär backen. Runstenen står 3 m nordost om denna högsta punkt och 1 ¹/₄ m lägre än denna samt 43 m NV om vägen. Vid anträffandet låg den med inskriftssidan nedåt och rotändan åt NV och har nu endast rests rätt upp, så att inskriften är vänd mot vägen . . . Stenen står nu på slät berggrund, vilken framträder utefter åtskilliga meter här på backens norra sluttning. Man får det intrycket att stenen bör ha glidit ner efter denna berghäll från en punkt uppe på bergbackens krön. Uppe på krönet var vid mitt besök mycket risigt, enbuskar och annat, vilket hindrade en noggrann undersökning av markytan. En mindre insänkning i marken ungefär mitt för runstenen och på högsta åsryggen kan möjligen markera den gamla platsen, men det är osäkert. Omedelbart bortom, alltså NV om denna grop, ligga efter varandra på backens rygg 2 smärre låga gravhögar uppbyggda av jord och sten. Särskilt den längst i NV är tydlig samt även mest stenig och försedd med en delvis bevarad fotkedja. Den senare är 6 m lång, bredden mer obestämd, antagligen 4 m. Den andra gravens dimensioner äro på grund av snåren svåra att fixera, antagligen 4 × 4 m» . . . Om gården Valby skriver Hallström: »Denna gård var redan på Dybecks tid försvunnen, men liksom då lever namnet Valby backe ännu kvar. Jag besökte platsen som är belägen omkring 1 ¹/₂ kilometer i VNV från stenens nuvarande plats, och fann där omisskännliga tecken till en gammal gårdsplats. Några uppgifter om en flyttning av runstenen föreligga icke. Jag är böjd för att tro att Dybeck gjort en namnförväxling, men måste samtidigt medge att hans uppgifter äro synnerligen rakt på sak. Då han emellertid talar om att runstenen skulle ligga (obs!) vid ena ändan av en skeppssättning 15 × 4 steg, är detta något som icke stämmer på någon av de 2 platserna. Ej heller synes en skeppssättning ha kunnat ligga där, av terrängförhållandena att döma. Kanske — när Dalkarlsbacken

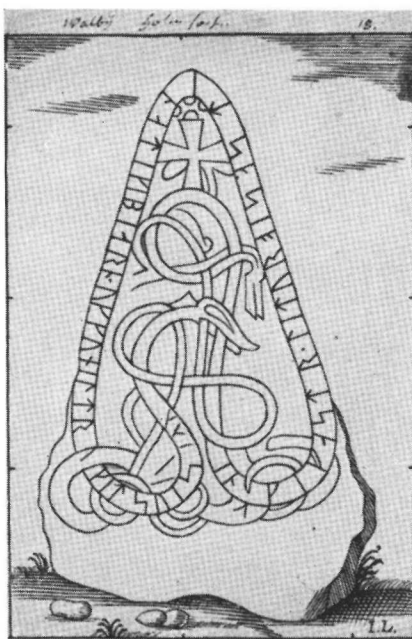

Fig. 290. U 827. Valby, Holms sn.
Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta.

blivit avröjd — att de två små gravarna därstädes skola visa sig tillsammans bilda något slags figur, som kan tänkas ha gett anledning till Dybecks påstående. Bredden stämmer och kantstenar finnas vid den ena av de två små kullarna. Emedan stenens nuvarande plats på berghällen med säkerhet icke är ursprunglig, överenskom jag med överste Banér att stenen skulle efter backens rensning flyttas upp till platsen för ovan nämnda lilla grop och där resas med inskriftssidan mot vägen. Den får där en utmärkt vacker och vitt omkring synlig plats.» På föreslagen plats restes stenen år 1930. Banér skriver då till Riksantikvarien, att runstenen har blivit »behörigen uppställd å den s. k. Dalkarlsbackens högsta punkt, omkr. 3 meter från fyndplatsen, där stenen, sedan några skymmande buskar undanskaffats, tar sig bra ut och är väl synlig från landsvägen.»

Ljusgrå granit. Höjd 1,68 m., bredd (nedtill) 1,02 m. Ristningsytan är knottrig och ojämn. Linjerna äro breda, rundade. Huggningslinjerna äro numera på många ställen omöjliga att reda, vilket utan tvivel beror på att ristningen har huggits upp. När detta har skett, har icke kunnat fastställas. Redan Dybeck påpekar, att inskriften är »illa anfräkt och sannolikt äfven förderfvad genom upphuggning» (*Sveriges runurkunder*). Ännu vid slutet av 1600-talet var stenen oskadad, vilket fram-

går av träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* (se fig. 290). Ristningen, vilkens förvirrade linjer synas på pl. 127, kan delvis redas med stöd av det gamla träsnittet. Den nedan återgivna rekonstruktionen av inskriften gjordes i samband med undersökningen och uppmålningen.

Inskrift (rekonstruerad med hjälp av träsnittet i Peringskiölds *Monumenta*):

... inkifastr · litu raisa stain at ikibiarn uk kuniltr · uk at sun sin ...

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

... Ingifastr letu ræisa stæin at Ingibiorn ok Gunnhildr ok at sun sinn ...

»... Ingefast läto resa stenen efter Ingebjörn och Gunnhild också åt sin son ...»

Till läsningen: Hadorph och Leitz: inkifastr · litu roisa stin at ikibiarn · uk kuniltr uk it sui s --- — Dybeck: kpfastr · litu · roasa stain at ikibiarn · uk kuniltr · uk at · sun sn ... — I en slinga nedtill på stenen förekomma elva runor eller delar av runor. Partiet är svårläst, och det är osäkert, var det skall infogas i läsningen. Runföljden kan återgivas: --- lri ... bn · iku. Dybeck anmärker om dessa runor: »Runorna i nedre slingan — icke förr af någon iakttaga — lemnas till forskarns begrundande. De utgöra möjligen början af inskriften, såvida de icke förmåla hvilka 'IKU IL'. Jag har flera gånger granskat inskriften. Ritningen är efter aftryck». Då det är tänkbart, att »runorna» ha tillkommit i samband med upphuggningen, framställas här inga gissningar om runföljdens innebörd.

Om namnet *Ingifastr* se U 217, om *Ingibiorn* se U 181 och om *Gunnhildr* se U 288.